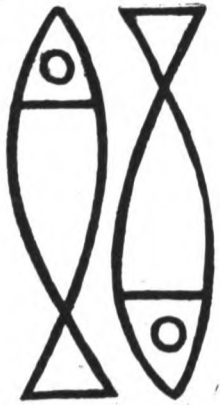

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Zijn dit allen Galileërs

„En buiten zichzelf van verwondering zeiden zij: „Zie, zijn niet al dezen die daar spreken Galileërs?“

Hand. 2 : 7

Vóór Zijn hemelvaart zei de Here Jezus Christus tot Zijn discipelen: „Gij zult Mijn getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde“.

Naar de mens bezien was dit een hachelijke onderneming.

In Jeruzalem was de grote Koning verworpen en veroordeeld.

De vijandschap tegen het evangelie was daar feller dan waar ter wereld.

Het Sanhedrin roemde in zijn overwinning.

Met één slag was heel die beweging van Jezus van Nazareth de kop ingedrukt.

Zullen, wanneer de Koning door de macht van de vijanden is gedood, de jongeren slagen in hun getuigen in Jeruzalem?

Zij waren maar eenvoudige mannen uit Galilea.

Zij hadden hun zonden en hun gebreken.

Konden zij optornen tegen de geweldige macht van de vijand, die al de sleutelposities in handen had?

Het leek een onmogelijke zaak.

Op Pinksteren gaan we herdenken het grote wonder, dat in Jeruzalem plaats vond in de uitstorting van de Heilige Geest.

Eenvoudige mannen zijn in de kracht van die Geest gaan getuigen van hun Heer Jezus Christus en door dit getuigenis heeft God Zijn volk vergaderd in Jeruzalem, Judea, Samaria en over de gehele aarde.

Hoe is het mogelijk dat deze actie van de discipelen, die zo voor het oog van de mensen geen schijn van kans had is uitgegroeid tot die machtige evangelie-prediking, waardoor duizenden en duizenden rust en vrede vonden bij de Heiland der wereld Jezus Christus.

Eén ding is wel heel duidelijk.

Het was niet te danken aan de wijsheid of de kracht van mensen.

Tegenover de wereldmachten van die dagen, stond niet een grootse organisatie met allerlei diensten en raden.

Er stond geen leger knappe theologen tot de aanval gereed.

Eenvoudige mensen spraken van de grote werken van God in de gekruisigde Jezus van Nazareth.

Uit hun accent viel op te maken dat zij uit een achtergebleven gebied kwamen.

Het wonder van Pinksteren is niet te verklaren uit de mensen. Het is alleen te verklaren uit de Heilige Geest, die door Christus aan Zijn gemeente is gegeven.

Die gemeente staat vandaag nog als een wonder in deze wereld.

Dat wordt steeds duidelijker.

De kerk moet het onder de mensen nog al eens ontgelden.

Er zijn ook heel veel dingen waarvoor we ons moeten schamen.

We lijden daar onder.

Er zijn zoveel teleurstellingen.

Steeds duidelijker wordt onze zonde en vervloeking.

Dit is niet van deze tijd alleen.

Er is in de geschiedenis van de kerk op deze aarde heel wat aan te wijzen, dat zich niet verdraagt met de reinheid en heiligheid die van ons gevraagd wordt en die ons in Christus geschonken is.

Blijven we op deze dingen zien, dan komen we niet uit onze moeiten.

Op Pinksteren kunnen we dan klagen dat de goede, oude tijd voorbij is. Wat was alles heerlijk en blij in de dagen van de apostelen.

Maar ook toen bestond de kerk uit mensen.

Wanneer we het in het menselijke zoeken, wanneer we van de gemeente van Christus een menselijke macht maken, of ons aan menselijk machtsdrijven schuldig maken, zullen we blijven klagen en hebben we de strijd al verloren.

Op Pinksteren moeten we het wonder van de Heilige Geest zien.

Eén ding is duidelijk geworden op Pinksteren in Jeruzalem en ontstellend veel duidelijker geworden in de geschiedenis: dat het getuigenis van Christus in deze wereld een kracht tot behoud werkt, is niet te danken aan de mensen, maar alleen aan Hem, Die Zijn Geest heeft gezonden.

Zo zien we ook nu de grote werken Gods.

We kunnen in de kerk letten op de **lege plaatsen**, op hen die heengingen, op de verachtering in de genade, die hand over hand toeneemt en op ik weet niet hoeveel symptomen van afval.

Maar als we nu eens letten op de velen, **die er zijn**, wordt het anders.

Is het niet een wonder als er nog een paar mensen bijeen zijn in een gemeente?

Had het aan ons gelegen dan waren er geen twee meer bij elkaar.

Zo zien we ook vandaag het wonder van de Heilige Geest: de kerk.

Dan komt er dankbaarheid en ootmoed en worden we teruggeworpen op de genade.

En zo ergens, dan is hier, eenvoud kenmerk van het ware.

H. J. v. d. Kwast

Wet en Evangelie

(Slot)

Bewaring van het eigene.

Het is soms een goede zaak het eigene te bewaren. Het wordt Farizeïsme, als men het eigene ten koste van alles wil bewaren. Een en ander speelt ook een rol in onze kerken. In zijn zwaarste consequentie treft U dat aan in „De Wachter“. De rest van het verbondsvolk is alleen maar in de Vrijgemaakte kerken te vinden. Per consequentie valt men aan een ieder, die het anders leert en een ieder, die het niet in alles met „De Wachter“ eens is. Ds Borgdorff, ds Schoep, Prof. Veenhof, maar ook Prof. Kamphuis en laatstelijk ds D. van Dijk, juist om zijn verbondsl eer, op welk punt onze kerken zo veel aan hem te danken hebben.

Deze uiterste consequentie is, dunkt me, een gevolg van een verkeerde reactie op de pluriformiteitsleer. K.S. had groot gelijk, toen hij stelde dat dit een mooi woord was voor een zondige zaak: de verdeeldheid der christenen. En dat zulk een leer maar al te gemakkelijk een oorkussen wordt om op in te slapen en maar genoeg te nemen met een zondige toestand.

Maar men kan zich zó krachtig tegen een dwaling afzetten, dat men vervalt in reactie-theologie, die tot niets nut is. De waarheid, die men in de pluriformiteitsleer tot uitdrukking wenste te brengen was dat de kerk niet gedeeld kan zijn. En dat er een eenheid is, die ons bindt met de gelovigen buiten onze kerken. Onze kerken, die ik met vrijmoedigheid ware kerken noem. Die gemeenschap is door kerkelijke gedeeldheid geknot, om een woord van Tunderman te gebruiken¹⁸⁾. Maar die gemeenschap is er wel en ook de oefening ervan.

Er komt overigens makkelijk in een ware kerk-theorie — zodra het geloof een theorie wordt — een farizees triomfalisme tot heerschappij. Wij en de schare die de wet niet kent. Wat U in de belijdenis niet aantreft. Het verlangen om alles vanuit de kerk te doen en te beleven, is een „te vroeg gegrepen triomf“¹⁹⁾. Zodra een mens denkt dat hij er is met zijn christelijk leven, is het juist mis. Zodra we denken dat we er zijn met de kerk, dan is het evenzeer mis.

Ook een dubbele levenshouding komt dan, ongewild, makkelijk te voorschijn. Men leert „in de kerk mis, overal mis“, maar men past dat niet toe als het gaat over kunst, muziek enz. Dan weet men ineens wel te waarderen en vergeet men de theorie. Men kan zijn vastigheid zoeken in wetswerken, in wedergeboorte, in geloof, in de kerk in eigen organisaties, in gebed, in bevinding en wat er maar meer op te noemen is. De meeste van deze zaken, die ik noemde zijn nuttig en noodzakelijk. Ik wil er niets op afdingen. Maar onze vastigheid ligt alleen in Christus. In Hem hebben we alles. Onze wedergeboorte, onze bekering, ook onze voortgaande heiliging.

We geloven niet in de kerk. „Geloven in“ is immers met het ganse hart toevertrouwen aan. We geloven in de Drie-enige God. En we geloven een (zonder in ervoor) heilige apostolische kerk. Veel van de eigen organisaties in onze kerken zijn opgericht vanuit een triomfantelijke kerkidee. In de kerk mis, overal mis. In de kerk goed, overal goed. Ook de kerkredding moeten we niet zelf willen bewerkstelligen. Ze is gered door Jezus Christus, onze Heer. En de heiligmaking, toch altijd nog het stuk van de leer, waarover ook de leer van de kerk behoort, hebben we in Christus. Daaraan behoeven we ook zelf

niets te doen. De woorden voortschrijdende reformatie vind ik persoonlijk griezelig, al weet ik dat men er iets goeds mee kan bedoelen. Reformatie is altijd terugkeer. Terugkeer, geen vooruitgang, terugkeer tot Christus. Hij alleen. Alles aan Hem is zeer begerlijk. Niets aan ons. WIJ zijn vleselijk, verkocht onder de zonde.

Zelfcritiek.

De aanklacht valt altijd ook op ons zelf terug. Ook op de kring van „Opbouw” en hen die met ons blad sympathiseren. In Groningen zei men: „zo zegt de Here, ge zult niet samenspreken” en men klom in het ambt om het door-te-douwen tegenover ds van der Ziel. Ondanks dat had ds van der Ziel beter gedaan zich te onderwerpen. Het is een kwaad om zulk een uitspraak te doen en onderwerping te vragen, maar men doet geen kwaad door zich eraan te onderwerpen. Want er is ook geen gebod tot samenspreken. De Here Jezus zei echt niet: ge zult wél samenspreken. Als de Heiland de lange rede tegen de wetgeleerden en de Farizeeërs houdt, in Matth. 23, dan begint Hij met te zeggen: „De Schriftgeleerden en de Farizeeën hebben zich gezet op de stoel van Mozes. Alles dan, wat zij u ook zeggen, doet dat en onderhoudt dat...”. Als er een besluit valt om niet samen te spreken, moeten we het ook niet doen. Want het niet doen brengt ons niet in strijd met de wet des Heren. En als men ons dwingt — ten onrechte — aantast in onze vrijheid, dan kunnen en mogen we ook wel bukken, als het evangelie van Jezus Christus en Dien gekruist er niet mee aangerand wordt. Ds van Ommen werd synodaal, zo berichtte Trouw, omdat hij niet mocht samenspreken. Daarmee maakte hij het wél-samenspreken tot een gebod Gods. Evenzeer farizeïsme. Even gek als het tegendeel.

In het synodalisme kregen we te maken met een wetticisme, dat soms dicht bij het judaïsme kwam. Maar we kunnen van het anti-synodalisme ook weer een houding maken. En van het anti-anti-synodalisme evenzeer. Zo ontstaat er een fatale ketting van actie en reactie, die we nu eindelijk maar eens moeten doorbreken vanuit de waarheid van het evangelie. De grens der verdraagzaamheid en van de onverdraagzaamheid.

Het is niet nodig de k.o. te overtreden of publiek tegen de belijdenis te schrijven, al legt men in het veroordelen daarvan een veel strengere maatstaf af dan onze vaders deden en al oordeelt men niet altijd met dezelfde norm. Ik zie dat wel. Maar waarom zouden we ons niet onderwerpen?

De weg naar de vrede.

Er is een weg naar de onderlinge vrede en een weg naar een grotere vreugde in ons kerkelijk leven. Die weg wordt gewezen in Fil. 3 : 15. „Laten wij dan allen, die volmaakt zijn, aldus gezind zijn. En indien gij op enig punt anders gezind zijt, God zal u ook dat openbaren; maar hetgeen wij bereikt hebben, in dat spoor dan ook verder!” In het voorafgaande heeft Paulus de vrij-spraak van de zondaar geleerd en verdedigd. De gerechtigheid des geloofs. De gerechtigheid, die we hebben in Christus en die ons deel wordt door te vertrouwen op Christus. En niet op werken der wet. In Hem zijn we volmaakt. In Hem hebben we alles: vergeving der zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven. In dat spoor moeten we verder. Vandaaruit moeten we denken. Vandaaruit moeten we ook onze geschillen oplossen. Het is een belofte dat we zo de weg naar elkaar zullen vinden. Vandaaruit dienen we de leertucht te handhaven. Vandaaruit verdraagzaam en onverdraagzaam zijn. Ik meen dat ds B. J. F. Schoep hetzelfde bedoelt dat hij in zijn stellingen over „Oecumenische Gezindheid” zegt dat „oecumenische gezind-

heid dient betrokken te zijn op alle groeperingen die in de geloofsovertuiging dat Jezus van Nazareth de Heer is, de grond vinden voor hun eigen bestaan als godsdienstig gezelschap.” En: „Deze afgrenzing van de kerkelijk-oecumenische ruimte onder het Nieuwe Verbond door het gronddogma: Jezus is Heer, is naar analogie van de religieus-ruimtelijke grenzen onder het Oude Verbond, die door Israëls gronddogma: De Heere is Eén (Deuteronomium 6 : 4) werden bepaald”²⁰). Want Jezus de Heer belijden is tegelijk belijden dat God Hem uit de doden heeft opgewekt. En Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze vrijspraak (Rom. 10 : 9; 4 : 25).

Het evangelie werft dan zijn eigen onderdanen. En elke ketter houdt het onder deze leer niet uit.

We kunnen onderscheiden tussen wetticisme en judaïsme, zoals Vonk aantoonde²¹). Het is me wel, al zijn de grenzen soms moeilijk aan te wijzen. Paulus gaat inderdaad aan het einde van zijn derde zendingsreis op naar de tempel ter wille van de joden. Zo raakt hij in gevangenschap. Maar het was toch een gevangenschap ter wille van het evangelie. Hij heeft geen spijt gekregen naar de tempel te zijn gegaan. Zo kunnen we ons inderdaad tot veel laten dwingen. We mogen onrecht wel onrecht noemen. We mogen zelf nooit meedoen aan onrecht. We mogen elkaar wel opwekken onrecht te dragen. Want wie leed verdraagt dat hij ten onrechte lijdt, is zalig.

Bij dit alles zullen we solidariteit in de schuld hebben te aanvaarden. Dat deed Daniël. Dat deed Ezra. Dat deed Nehemia. Wij hebben gezondigd. Wij en onze vaders. En vanuit die waachtige verslagenheid, waarbij onze hulp dus alléén is van de HERE, is er redding én voor ons zelf én voor de kerken. Die solidariteit zullen we echt moeten beleven. We behoeven niet goed te noemen wat kwaad is. Maar in het verdragen van menselijke dwaasheden kunnen we heel erg ver gaan. Er is maar één grens: als men ons wil afvoeren van de waarheid van het evangelie.

Echt gereformeerd zijn houdt in de bereidheid tot boelhuis-houden. Dat wil zeggen: we dienen bereid te zijn al onze gevestigde opinies door te laten gaan onder de radicale kritiek van het Woord van onze God. Wie dat niet aandurft uit angst vastigheden kwijt te raken, heeft zijn anker ergens anders uitgegooid, dan daar waar het alleen vast ligt: achter het binnenste voorhangsel, waar Jezus Christus is, onze Heer, onze enige Bisschop.

Amelink.

¹⁸) J. W. Tunderman, 't Beginsel der eeuwige vreugde, Goes 1949, I, blz. 205.

¹⁹) Utdrukking van Prof. dr Th. L. Haitjema in „De nieuwe geschiedenis van Neerlands Kerk der Hervorming”.

²⁰) Met vriendelijke toestemming van Ds Schoep geciteerd uit de Correspondentie-bladen van de Ver. voor Calvinistische Wijsbegeerte, 29ste jaargang april 1965.

²¹) Vonk, a.w., blz. 461.

God schorst niet gauw!

Verleden jaar heb ik in „Opbouw” overgenomen een opstel over de profeet Jona, dat een kleine honderd jaar geleden door ds Van Andel werd gepubliceerd.

Die studie had mij bijzonder gegrepen.

Nooit was de figuur van deze profeet zo voor mij gaan leven als door het opstel van deze fijnzinnige, nobele zoon van de Af-scheiding.

Eén ding vooral had mij toen getroffen.

Dit namelijk dat God zo grenzenloos barmhartig was jegens deze hoogmoedige, keiharde profeet.

Jona krijgt een uitermate belangrijke opdracht.

Hij moet het Woord des HEREN gaan prediken aan een heidens volk. Dat was nog nooit eerder gebeurd. En dan aan een volk dat toen stond aan de spits der natiën, namelijk aan de Assyriërs.

Jona weet bijzonder goed wat hij moet doen!

Hij heeft een diep inzicht in het werk des HEREN.

Hij doorziet dat de oordeelsverklondiging die hij in Nineve moet laten horen naar haar diepste motief en uiteindelijke bedoeling **genadeverklondiging** is. Hij zegt het later zelf tegen God: Ik wist dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig en berouw hebbende van het kwaad.

En omdat Jona door God wordt geroepen om instrument in de worsteling van Gods barmhartigheid te zijn onder heidenen, weigert hij bot en grof te doen wat God van hem verlangt en gaat hij voor God op de vlucht.

* * *

Wat doet God nu met deze rebel?

Treft Hij hem met een vernietigend oordeel?

Geen sprake van.

Hij volgt Jona op diens vlucht. Hij laat hem geen moment los. Om hem tot inkeer te brengen.

Wanneer Jona in een schip wegvlucht zendt God een orkaan.

Als Jona gaat slapen laat God hem door

de kapitein van het schip krachtadig wakker maken.

Als Jona blijft zwijgen over zijn zonden, wijst God hem door het lot aan als de oorzaak van de ondergang van het schip en zijn bemanning.

Als Jona er tenslotte zelfs toe komt om de dood te verkiezen bóven het bukken onder de wil van God zendt God een vis die hem opslokt en hem uitspuwt op het droge.

Dat was een verschrikkelijke belevenis voor Jona — maar het was tegelijk het middel waardoor God hem bewaarde voor het plegen van zelfmoord.

Het was het middel waardoor God hem redde van de ondergang en hem liet blijven in „het heden der genade”.

* * *

Als Jona aan land is gekomen is hij in zijn houding tegenover God **niets** veranderd.

In zijn gebed, opgezonden in het ingewand van de vis, is geen spoor te bekennen van berouw over zijn grote zonde.

Jona werd niet gebroken onder de slaande hand van God.

Hij bleef wie hij was — een harde farizeër.

En wat doet God dan?

Smijt Hij zijn profeet weg als een onbruikbaar instrument?

Jona zou dat ten volle hebben verdiend.

Er is van zo iets evenwel geen spoor te ontdekken.

Want God is genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid en berouw hebbend van het kwaad — ook en zelfs jegens hoogmoedige, keiharde en ongehoorzame profeten.

En daarom lezen we dat wonderlijke, van louter genade zingende woord: „Het woord des HEREN kwam **ten tweeden male** tot Jona: Maak u op, ga naar Nineve, de grote stad en breng haar de prediking die Ik tot u spreken zal.”

Neen, God laat deze deserteur niet los. Zelfs niet terwijl hij niet het minste berouw heeft over zijn ontrouw.

God handhaaft hem in zijn ambt en blijft hem roepen tot de profetische dienst.

God geeft Jona de volle kans toch nog te doen wat Hij eens van hem vroeg.

* * *

In de greep van God **moet** Jona tenslotte naar Nineve gaan.

God sleept hem daarheen.

Tegen zijn zin **moet** Jona Gods Woord prediken.

En **hoe** zal hij gepredikt hebben!

Koud als een steen, haar als beton en grimmig als een beer.

Met de hoop in het hart dat de Nineviëten niet naar zijn prediking zullen luisteren.

Is er iets ergers denkbaar in een profeet?

En dan gebeurt — ondanks Jona — het verbazingwekkende. De koning zet de prediking van Jona voort, beter dan deze het heeft gedaan. De gehele bevolking van Ninevé vertoont zich in zak en as en buigt zich onder de gerichtsverklaring van de meedogenloze profeet.

Ja, 't onbegrijpelijke gebeurt: de koning neemt de toevlucht tot Gods barmhartigheid. „Wie weet, God mocht zich omkeren en berouw krijgen en zijn brandende toorn laten varen zodat wij niet te gronde gaan.”

En dan geschiedt het wonder van Gods genade:

„Toen God zag wat zij deden, hoe zij zich bekeerden van hun boze weg, berouwde het God over het kwaad dat Hij gedreigd had hun te zullen aandoen en Hij deed het niet.”

* * *

Jona durft het dan bestaan tegen God te zeggen: **HERE** heb ik niet gezegd dat het zo gaan zou? Heb ik niet gezegd dat Ge uiteindelijk Ninevé toch wel sparen zou? En zie — dat had ik nu juist willen voorkomen! Want Ninevé moet ondergaan! En daarom had ik de vlucht genomen naar Tarsis. Want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad.

Dit felle grievende verwijt durft Jona God in het aangezicht te slingeren.

En zijn woede is zo groot dat hij de **HERE** vraagt hem het leven te ontnemen, want het is hem beter te sterven dan getuige te zijn van de triomf van Gods genade en de openbaring van zijn barmhartigheid.

Weer kiest Jona de dood bóven het wandelen in de weg der gehoorzaamheid.

* * *

Treft God Jona nu met de bliksem van zijn toorn?

Neen, nu gebeurt het meest wonderlijke van de gehele geschiedenis.

God gaat vriendelijk spreken met Jona.

Zó als een liefdevolle vader dat doet met zijn koppige, onredelijke zoon.

„Zijt gij terecht vertoornd, Jona?” vraagt God dringend.

En dan volgt Gods doen met de wonderboom.

Het is alles bij elkaar het worstelen van de **HERE** om deze profeet, die in zijn werk feitelijk volledig heeft gefaald, er toe te brengen Gods barmhartigheid te prijzen en zich te verheugen over zondaars die zich bekeren.

Het is God toen niet gelukt!

Het laatste woord van Jona dat ons in de bijbel is bewaard gebleven is de verzekering dat hij terecht vertoornd was over wat God had gedaan.

En het laatste woord van God dat we in het boek Jona lezen is de bijna als verontschuldiging klinkende uitroep: „Zou Ik dan Ninevé niet sparen, de grote stad, waarin meer dan honderd twintig duizend mensen, die het onderscheid niet kennen tussen hun rechterhand en hun linkerhand, benevens veel vee?”

Scherp staan ze tegenover elkaar de harde, verwijtende woorden van een mens, van een profeet die Gods genade niet gunt aan goddelozen, maar lust heeft in hun dood.

En de woorden van God die zingen van

zijn ondoorgrondelijke goedertierenheid.

En dan valt het doek.

* * *

Zo handelde God met een profeet die het heerlijkste van wat God van een mens vragen kan weigerde te doen.

Kennen wij deze barmhartigheid van God?

En laten wij die uitstralen uit ons leven en ons gedrag?

C. V.

Kerkelijk Leven

Correspondentie met kerken in Korea?

In het Gereformeerd Gezinsblad van 8 mei schreef ds. D. van Houdt over mogelijke kerkelijke correspondentie met de presbyteriaanse kerken in Korea. Hij verhaalt in de ziekenrubriek van die dag dat hij contact had opgenomen met prof. Lee: „Daarna is verdere correspondentie ontsaan die ertoe geleid heeft (...) dat deze zaak ter sprake gebracht is op februari-vergadering van de kerken in de classis Warffum. Deze classis heeft toen besloten hier verder over te handelen op de mei-vergadering, waarbij getracht zal worden te komen tot geregelde kerkelijke correspondentie en steunverlening met voorlopig karakter in afwachting van eventuele latere synodebesluiten. Een en ander is onzerzijds aan prof. Lee medegedeeld.”

Tot zover ds. Van Houdt.

Het lag aanvankelijk niet in onze bedoeling op deze zaak in te gaan. Het leggen van nauwere banden met een buitenlandse kerk en het aangaan van officiële kerkelijke correspondentie is een tedere aangelegenheid die voorzichtige voorbereiding vereist. Immers het niet aangaan van zulke correspondentie is voor de betrokken buitenlandse kerk een pijnlijke aangelegenheid, die daar onnodige pijn kan veroorzaken. We hebben dat destijds meegemaakt op de Amersfoortse synode van 1948. Toen werden besluiten genomen t.a.v. een mogelijke correspondentie met de Protestant Reformed Churches. Met de predikanten E. T. v. d. Born, D. v. Dijk, K. Doornbos, J. van Raalte, ouderling H. Pilon en prof. B. Holwerda behoorde ik tot de tegenstemmers. Zulk tegenstemmen is — hoewel misschien gerechtvaardigd en nodig — een harde zaak. Nog harder is het als de zaak door een synode wordt afgestemd. Met zo'n buitenlandse kerk is er misschien iets aan 't groeien. Door gebrek aan geduld en een voortijdig aan de orde stellen van de zaak: van officiële correspondentie en een negatief besluit worden ongewenste repercursies opgeroepen.

Daarom lijkt mij ook in dit geval een brede persdiscussie over OFFICIEEL contact met de presbyteriaanse kerk in Korea ongewenst. Om een dubbele reden. Ten eerste om de broeders in Korea. Het is voor hen en hun kerkgemeenschap niet zo aangenaam publiek in de pers besproken te worden. En — ten tweede — de situatie is thans helaas zo dat wanneer we op deze zaak ingaan zij dreigt getrokken te worden in de sfeer van bepaalde intrakerkelijke controversen: ds. D. van Houdt in het Gezinsblad tegen schrijver dezes in Opbouw. En dat moeten wij niet hebben.

Zaak der synode

Toch maken we een enkele opmerking.

Deze aangelegenheid kwam ter sprake op de classis Warffum van februari 1965. We nemen aan dat dat wel niet bij de persoonlijke rondvraag, maar door een instructie van een van de classicale kerken geschiedde. Het punt werd echter niet afgehandeld. Maar de classis besloot er op de mei-classis verder over te handelen. Terloops merkten we op dat dat vreemd is: niet een voorgaande classis stelt punten voor de agenda van een volgende vast, maar dat doen de kerken: „waarbij getracht

TE BERDE

De rel rond de foto's van prinses Beatrix met de Heer Claus van Amsberg, genomen door de fotograaf de Rooy krijgt een nuttige staart.

Opgeschrikt door het feit dat zelfs een prinses op eigen terrein niet veilig is voor nieuwsgierige mensen, en voor de nieuwsgierige pers, hebben de de fractievoorzitters in de Eerste Kamer aan de regering gevraagd maatregelen te nemen om dergelijke tonelen in de toekomst te voorkomen.

Het wordt hoog tijd dat het privé-leven van een burger beschermd wordt. Vooral ook tegenover de pers, die steeds meer de mening krijgt dat ze zich overal mee bemoeien mag. Foto-toestellen met telelenzen maken een mens, niet alleen een prinses, zeer kwetsbaar. Men kan langzamerhand iedereen beklagen, die in het nieuws komt. Wie dat dan ook is. Men wordt dan achtervolgd door journalisten en fotografen die van geen ophouden weten en een ontstellende vindrijkheid aan de dag weten te leggen, zoals ook dit voorbeeld van prinses Beatrix wel aantoonde.

Normale nieuwsgaring gaat maar al te gemakkelijk over in ongezonde nieuwsgierigheid, die een mens in zijn waardigheid bedreigt.

Het wettelijk beschermen van de privacy van de burger wordt des te klemmender als men weet dat er tegenwoordig microfoons bestaan, waarmee het mogelijk is niet alleen de gesprekken af te luisteren van de buurman, maar ook van de overbuurman. Men hoeft die maar in het raam te zetten en te richten op een bepaald huis en men kan woordelijk verstaan, wat in dat huis gezegd wordt. In Amerikaanse kranten adverteert men met dergelijke toestellen. Ook in Amerika vraagt men trouwens om maatregelen om dergelijke praktijken aan banden te leggen.

Het zal overigens geen makkelijke zaak zijn om de vereiste wettelijke maatregelen te nemen. Ten aanzien van de pers zou het nog het eenvoudigst zijn. Nu de nieuwsgierigheid én van de pers én van het publiek (als niemand zulke kranten kocht dan werd de pers vanzelf voorzigtiger) zo groot is geworden, is te overwegen een bepaling te maken waarbij het strafbaar gesteld wordt foto's van iemand te publiceren zonder zijn toestemming. Het is voor de juristen om die te formuleren. Zulk een bepaling heeft nadelen. Maar die wegen niet op tegen de voordelen, die er aan verbonden zijn: de bescherming van het privé-leven, de bescherming van de vrijheid van de burger.

Het amusantste in heel de historie was de reactie van sommige foto-journalisten, die het niet eens waren met de afkeuring die het bestuur van hun vereniging uitsprak over dergelijke handelwijzen. Een van hem zei voor de V.A.R.A.-microfoon dat het bestuur dit uit de publiciteit had moeten houden en eerst binnenskamers had dienen te bespreken.

Nota bene: zelf claimt men het recht om vrijwel over alles publiek te schrijven en alle foto's te mogen nemen en publiceren, maar als er met hen zelf was is, dan moet het uit de publiciteit gehouden worden.

Overigens werd voor dezelfde V.A.R.A. microfoon meegedeeld dat de foto's f 60.000,— opgebracht hadden. Het is blijkbaar een lucratieve bezigheid nieuwsgierig te zijn.

De staatsrechtelijke kant van de zaak is helder uiteengezet door dr van Raalte in Vrij Nederland.

Het is echt te hopen dat de regering bereidwillig is om de nodige maatregelen te nemen en dat de geëigende maatregelen niet al te lang op zich laten wachten. Niet alleen om de ongezonde nieuwsgierigheid rond de personen van ons koninklijk huis aan banden te leggen, maar ook om de vrijheid van ieder burger te waarborgen.

A.

zal worden te komen tot geregelde kerkelijke correspondentie en steunverlening." Dat eerste, die „geregelde kerkelijke correspondentie" is de taak van een classis niet, maar die van de kerken der generale synode. Zou de classis Warffum besluiten tot zulk een correspondentie met de presbyteriaanse kerken in Korea, dat is dat slechts een correspondentie van deze classis met die buitenlandse kerkgemeenschap, een correspondentie die geen enkel gevolg heeft voor de Gereformeerde Kerken buiten die classis. Want de classis heeft generlei bevoegdheid in deze voor andere kerken dan die van de classis te handelen. Hier geldt nu dat niet zo erg duidelijke, maar op dit punt doorzichtige artikel 35 van de kerkerode: „t zelfde zeggen heeft de classis over de kerkeraad, 't welk de particuliere synode heeft over de classis en de generale synode over de particuliere".

We zouden daarmee kunnen volstaan.

Ware het niet dat de classis Warffum, aldus doende, zich in feite toch bemoeit zou hebben met een zaak die ons allen aangaat en dus in feite — alle goede bedoelingen ten spijt — haar bevoegdheid zou hebben overschreden.

We bedoelen dit: Gesteld dat deze classis „geregelde correspondentie" met deze buitenlandse kerken zou aangaan, dan verandert dat niets aan het feit dat zij zou gehandeld hebben over een zaak die de kerken der generale synode in het gemeen aangaat. Dat deze geregelde (wat betekent hier: geregelde?) correspondentie een „voorlopig" karakter zou dragen verandert de zaak niet. Want als deze zaak op onze eerstvolgende generale synode (daar behoort ze) zou ter sprake komen, dan zou de synode tegenover dit agendapunt niet meer vrij staan. Immers, er IS dan reeds correspondentie met de Koreaanse kerken. Dat feit bindt de synode. Immers zou de synode correspondentie niet of nog niet gewenst achten dan zou een uitspraak in die zin een veroordeling inhouden van het doen der classis en er toe moeten leiden dat de door deze classis aangegane correspondentie zou moeten worden VERBROKEN. Dat zou nodeloos pijnlijk zijn voor de kerken in Korea. En zulk een pijnlijk incident moeten we niet hebben. En de mogelijkheid er van niet riskeren.

Deputaten

Bovendien: er is hier een uitnemender weg. Onze laatste generale synode benoemde deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken. Indien enige kerk, in dit geval in de classis van Warffum, correspondentie met de Koreaanse kerken gewenst acht, waarom zou zulk een kerk zich dan niet wenden tot deze deputaten. Zij hebben volmacht om voor de kerken der generale synode in het gemeen op te treden, inlichtingen in te winnen, voorbereidingen te treffen en aan de e.k. generale synode voorstellen te doen.

Het confessionele aspect

Daar komt nog iets bij.

Correspondentie met een buitenlandse kerk (en gemeenschap) heeft ook een confessioneel aspect. En dat is momenteel, eigenlijk altijd, maar thans bizonder, een teer punt. Hier is grote voorzichtigheid geboden. Reeds de correspondentie met buitenlandse kerken die dezelfde belijdenis hebben als de onze is een aangelegenheid die goede voorzichtigheid eist. We denken aan de Protestant Reformed Churches in de V.S., aan de Christian Reformed Churches in de V.S. en Canada, aan nog andere, b.v. Die Gereformeerde Kerk van Zuid Afrika (de Dopperkerken). Des te behoedzamer mag men wel zijn t.a.v. zulke buitenlandse kerken die een andere belijdenis hebben dan de onze. Dat is hier het geval. De presbyteriaanse broeders in Korea houden niet de Nederlandse, maar de Westminsterse geloofsbelijdenis, niet de Heidelbergse, maar

de Westminsterse catechismus en zo iets als de vijf artikelen tegen de remonstranten kennen zij niet. Nu zijn hun beide formulieren van enigheid ongetwijfeld reformatorisch, en door onze kerken nimmer veroordeeld. Maar hoe ruim van hart wij als Nederlandse gereformeerden ook zijn — op dat punt wens ik voor collega Van Houdt niet onder te doen — wij mogen toch het oog niet sluiten voor het feit dat er tussen de Nederlandse en de presbyteriaanse formulieren niet onbetekenende verschillen zijn. Al was het alleen maar op het punt van de kerk. Dat behoort — ik haast mij een mogelijke tegenwerping van collega Van Houdt te voorkomen — geen verhindering te wezen met kerk van de Westminsterse formulieren correspondentie aan te gaan, máár: de konsekwenties daarvan dienen toch nauwkeurig te worden overwogen. Ik denk daarbij ook aan de kerken in Canada. De Canadian Reformed Churches staan in hun land náást - ik schrijf met opzet niet: tegenover! - de Orthodox presbyterian Churches. Hoe ver het met eventuele toenaderingspogingen daar staat is mij thans niet bekend, in hoeverre deze door het verschil in belijdenis beïnvloed worden, is voor mij een geheim. Maar wel rijst bij mij de vraag: hoe zouden onze Canadese zusterkerken het bij de stand van zaken in Canada vinden als de Nederlandse Gereformeerde Kerken met één sprong de confessionele barrière naar Korea namen?

Al met al meen ik collega Van Houdt op het punt van de belijdenis, die hier ongetwijfeld in geding is, tot grotere voorzichtigheid te moeten aansporen. Ik ben — dat is hem niet onbekend — niet nauw in mijn ingewanden. Maar ik zou hem toch willen herinneren aan het feit dat voorzichtigheid de moeder is ook van de kerkelijke porceleinkast.

Het praktisch nut

Bij een zaak als het aangaan van kerkelijke correspondentie is het niet zonder belang ook eens te letten op het praktisch nut. Doorgaans houdt zulk een correspondentie drie zaken in:

1. Het over en weer aanvaarden van elkanders attestaties.
2. Het recht dat over en weer predikanten mogen voorgaan in de wederzijdse kerkdiensten.
3. Dat de kerken over en weer afgevaardigden zenden naar elkanders synoden.

Nu zal het met die attestaties wel loslopen. Het verkeer tussen Korea en Nederland is niet zo druk. En al is de aanvaarding van elkanders attestaties niet geregeld, de aanvaarding van elkanders leden is daarom niet onmogelijk. Ds. Chah is in Kampen trouw onder het gehoor en de toegang tot het avondmaal hem, zo min als in Spakenburg, versperd.

Met dat over en weer preken zal het ook wel wat meevallen. Want onze dominees reizen niet zo druk naar Korea. En al deden ze dat, er moet in Korea in 't Koreaans gepreekt worden en dat is voor de meeste, zo niet voor alle predikanten van ons even moeilijk als voor een Koreaanse collega het leiden van een Nederlandse dienst.

Het belangrijkste was nog het zenden van afgevaardigden naar de synoden. In elk geval was het pretig voor de gezonden. Een gratis vakantiereis. Niet dringen, broeders! Maar het kerkelijk nut was nihil. Immers een Nederlandse afgevaardigde op een Koreaanse synode zou daar op z'n hoogst een Nederlands of een Engels toespraakje kunnen houden, dat dan vertaald aan de broeders der synode zou worden overgebracht. En omgekeerd. Van waarlijk helpen zou geen sprake kunnen zijn. Door de taalmoeilijkheden. En... omdat men als vreemdeling niet zo gemakkelijk inkomt in elkanders kwesties.

De steunverlening

Collega Van Houdt wijst in verband met eventuele correspondentie ook nog op de steunverlening. Maar daarvoor is OFFICIELE correspondentie niet nodig. Het gaat toch goed? Het Actiecomité Korea doet prachtig werk. In ons blad doen we een en ander voor de studenten. Reeds voor de enige jaren zond een onzer kerken een bijdrage voor een Koreaans weeshuis. Voor de leprabestrijding collecteerden diakenen ener kerk f 2680,— die via het Actiecomité naar Korea gaan. De kerk van Spakenburg zorgt voor de studie van ds. Chah. Waarom moet dat nu allemaal langs de kerkelijke vergaderingen? Het gaat toch? We menen te weten dat het Actiecomité (zr. Keppel, prof. Doekes, br. Roosendal) ook plannen heeft voor het seminarie.

Laat dat nu dóórgaan.

Laten we dat niet doorkruisen.

De apostel Paulus organiseerde destijds een collecte voor Jeruzalem. Dat liep niet eens over de ambtsdragers der gemeente. Hij kon toen nog niet om toezending over de giro vragen. Maar hij schreef aan de leden van de kerk van Corinthe: „elke eerste dag der week legge IEDER UWER naar vermogen THUIS iets weg en hij spare dit op, opdat er niet eerst na mijn komst inzamelingen moeten gehouden worden."

Op onze hoede

Het zij mij vergund hier nog op een andere kant van de zaak te wijzen. Het aangaan van kerkelijke correspondentie met buitenlandse kerken betekent het maken van bindende afspraken en daarmee uitbreiding van het kerkverband. En hier moet ik denken aan enige verstandige dingen die door de kerk van Boechout (België) geschreven werden aan de generale synode van Middelburg 1965. Hetgeen deze kerk opperde waren bezwaren tegen een mogelijke aansluiting aan de Wereldraad van Kerken. Maar daarbij treffen enkele uitspraken van meer algemene aard. Ze zijn te vinden in het Geref. Gezinsblad van 8 mei, pag. 3, kolom 3. Aldus:

„...dat Gods Woord nergens grond geeft om een grote wereldlijke organisatie op te bouwen, doch de kracht van Gods kerk eerder in haar wereldse kleinheid en afgezonderdheid doet uitkomen; e. dat de geschiedenis van kerk en wereld aantoonde dat de grote wereldlijke organisaties eerder dienen om menselijke grootheid tot uitdrukking te brengen dan Gods Rijk te dienen, waarbij in het bijzonder wordt gedacht aan de macht die de rooms-katholieke kerk tentoon spreidt."

Dat is niet zonder meer een bezwaar tegen officieel contact met een buitenlandse kerk (en groep), maar dient toch wel bedacht te worden.

Hoe het ook zij: grondig onderzoek van de stand van zaken dient vooraf te gaan.

Slot

Het lag niet in mijn bedoeling mij hier voor of tegen OFFICIELE, synodaal geregelde correspondentie met de Koreaanse kerken uit te spreken. Ik gaf slechts op enkele punten mijn mening in deze. Daarbij leg ik bijzondere nadruk op het punt der belijdenis. Ik zeg — nomaals — niet dat dit een verhindering behoeft te vormen. Maar waar er vandaag, juist op dit punt zo veel verwarring heerst meende ik er goed aan te doen collega Van Houdt voor overijling en onvoorzichtigheid te waarschuwen.

Aantekeningen bij de kerkenordening

IX

Diakenen (2)

Het is wel eens voorgekomen dat een gemeente zoveel armen had dat het haar moeilijk viel om in de nood van haar armen te voorzien. Wanneer in zo'n geval allen in de gemeente deden naar Handelingen 2 en 4 en allen gelijk op deelden zouden ze met elkaar het leven nog wel houden, maar als daar een welgestelde gemeente vlak naast is, is zulke grote inspanning in de ene gemeente niet nodig. Een gemeente die zwaar belast is door armenzorg mag gerust om hulp vragen bij de zustergemeente die het minder zwaar heeft. En als één zusterkerk het niet alleen kan, kan de kerk die hulp nodig heeft doen naar art. 41 van de kerkenordening. Art. 41 spreekt ervan wat op een classicale vergadering gebeurt. Daar wordt aan de afgevaardigden van de kerken gevraagd „of er iets is waarin zij het oordeel of de hulp der classe tot rechte instelling hunner kerk behoeven”. Tot de rechte instelling der kerk behoort ook goede verzorging van de armen der kerk. De kerk die voor de verzorging van haar armen hulp nodig heeft kan daar hulp vragen. De kerk vraagt het aan de kerken, niet een diakonie aan andere diakonien.

Wordt hulp verleend voor het onderhoud der armen dan wordt die hulp verleend aan de kerk die erom gevraagd heeft, niet zoals men vaak zegt aan de diakonie. Geen steunbiedende kerk moet haar diakenen erheen zenden om het werk van de andere diakenen over te nemen. Ook diakenen mogen zich niet dringen in eens anders dienst. Wel hebben de kerken het recht vóór ze steun gaan bieden van de kerk die steun vraagt volledige opening van zaken te vragen zodat ze kunnen oordelen of steun nodig is. Als van een kerk de kerkekas goed voorzien is en men voor de gebouwen op enkele duizenden guldens niet ziet maar de armenkas altijd tekorten heeft, is er iets niet in orde. De broeders en zusters moeten dan bij het geven van hun bijdragen wat meer denken aan hun armen. De gebouwen kunnen allicht wat soberder.

Art. 40 van de kerkenordening zegt dat de diakenen zo nodig alle weken zullen samenkomen. De diakenen zullen zelf wel het beste weten hoe vaak ze moeten samenkomen. Maar art. 40 zegt nog iets van de samenkomsten der diakenen en wel dit: „Waartoe de dienaren goede opzicht zullen nemen en zo nodig zich daarbij zullen laten vinden”. Voorzover ik weet is het een dode letter van de kerkenordening dat predikanten de vergadering der diakenen bijwonen. Maar het is ook een letter waaruit kwesties kunnen voortkomen als een predikant wat bemoeiziek is en de diakenen tuk op hun ambtelijke zelfstandigheid zijn. Er is in de kerk des Heren wijsheid nodig en de gave van wel te kunnen onderscheiden.

Art. 25 van de kerkenordening zegt dat de diakenen rekening zullen doen in de kerkeraad „en ook — zo iemand daarbij wil zijn — voor de gemeente”. De gelden en goederen door de gemeente voor de armen samengebracht of voor dat doel verkregen zijn het eigendom van de gemeente en over de eigendommen van de gemeente beslist de kerkeraad met bewilliging van de gemeente.

Zijn de diakenen leden van de kerkeraad? Als de diakenen ter vergadering van de kerkeraad komen, komen ze daar dan als volwaardige leden die niet alleen mee mogen beraadslagen maar ook mee mogen beslissen? Volgens art. 30 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis zijn de diakenen leden van de kerkeraad. We lezen daar: „Dat er ook opzieners en diakenen zijn om met de herders te zijn als de raad der kerk”. Volgens art. 37

van de kerkenordening zijn de diakenen geen lid van de kerkeraad. We lezen daar: „In alle kerken zal een kerkeraad zijn bestaande uit de dienaren des Woords en de ouderlingen”. Het formulier voor bevestiging van ouderlingen en diakenen noemt ook alleen de ouderlingen als leden van de kerkeraad. Diakenen zijn ambtsdragers in de kerk des Heren zo goed als predikanten en ouderlingen. Diakenen hebben een andere plaats in de gemeente dan leden van een commissie van beheer. Er zou aan het ambt van de diakenen tekort worden gedaan indien ze kwamen in de vergadering van de kerkeraad en hun daar het recht van meespreken en meebeslissen werd onthouden. Er zijn zaken bijzonder voor de diakenen, er zijn zaken bijzonder voor de ouderlingen, en er zijn zaken bijzonder voor de dienaar des Woords. Ook zijn er zaken die alle ambtsdragers samen moeten doen. Ik zou niet graag een lijst opmaken van de zaken die alle ambtsdragers samen moeten doen, het leven is daarvoor veel te rijk. Er zijn al van ouds kwesties in de kerk geweest over de verhouding tussen ouderlingen en diakenen. Soms klaagden de diakenen dat de ouderlingen zich wilden dringen in de dienst der diakenen, soms klaagden de ouderlingen dat de diakenen zich wilden dringen in de dienst der ouderlingen. In de notulen van de vergadering van de Gereformeerde Kerk van Utrecht van 20 febr. 1640 staat: „Predicanten ende ouderlingen versoucken oversulx, de e.e. broederen diakenen willen haer gerust houden, ende inde den kerckenraet in haere stille ende vredsaeame regieringe der kercken niet hinderen, noch moijte maecken”. (Aangehaald bij Duker, Voetius III, p. 106). Art. 38 van de kerkenordening zegt dat de diakenen leden van de kerkeraad zullen zijn wanneer het aantal ambtsdragers klein is. Wanneer een kerkeraad bestaat uit vier ouderlingen, vier diakenen en een predikant is de zaak in overeenstemming zowel met de belijdenis als met de kerkenordening. Maar dat neemt niet weg dat er ook dan kwesties genoeg kunnen komen indien de wijsheid ontbreekt.

In zulk een geval kunnen de ouderlingen met de predikant bij meerderheid van stemmen de diakenen dwingen met het geven van steun op te houden waar de diakenen menen dat verdere steun nodig is, of steun te geven waar de diakenen menen dat steun niet nodig is; en in zulk een geval kan de predikant met de diakenen bij meerderheid van stemmen een censuur doordrijven. Maar die dingen kunnen alleen gebeuren indien het de ambtsdragers aan wijsheid ontbreekt en gebrek aan wijsheid is niet te verhelpen door reglementen waardoor de bevoegdheden en grenzen zo nauwkeurig mogelijk worden afgebakend. „Maar de wijsheid is een uitnemende zaak om iets recht te maken”, zegt de Prediker.

In het Handboek (1964) van de Gereformeerde Kerken lees ik op blz. 179 in kapitale letters DIACONAAAT, en daaronder „Comité van de Centrale Diaconale Conferentie der Gereformeerde Kerken”, en daaronder een rij namen van adviseurs der conferentie. Een conferentie is een samenkomst om eens met elkaar te praten. Is de conferentie afgelopen dan is ze ook van de baan. Wil men weer in conferentie samenkomen dan moet men een nieuwe samenroepen maar dat is dan een andere. We leven in een vrij land, het staat allen vrij in conferentie samen te komen, dat mensen ambtsdrager in de kerk zijn ontnemt hun die vrijheid niet. Maar als mannen die ambtsdrager zijn in conferentie samenkomen, komen ze daar niet om hun ambt te bedienen, de diakenen in hun conferentie evenmin als de ouderlingen in ouderlingenconferentie en de predikanten in predikan-

tenconferentie. Zoals het in het Handboek staat voert de Centrale Diaconale Conferentie wel de naam van conferentie maar is ze geen conferentie maar een blijvende organisatie, die er nog altijd is als de broeders uiteengegaan zijn. Hoe kan 'n conferentie nadat ze uiteengegaan is nog adviseurs hebben? En hoe kan 'n conferentie 'n periodiek uitgeven? Het is al eens voorgekomen dat een kerk er opmerkzaam op werd gemaakt dat zij niet aan haar verplichtingen voldeed omdat ze niet uitvoerde wat de Centrale Diaconale Conferentie had besloten. Dat ging enkele schreden te ver. Willen de broeders allerlei stichtingen in het leven roepen dat is hun zaak maar zij staan persoonlijk verantwoordelijk voor de gevolgen ervan. Werk van de kerken is dat niet en diakenen zijn ambtsdragers van de kerken en het ambtelijke werk van geen enkele diaken reikt verder dan de grenzen van de gemeente waarvan hij ambtsdrager is.

De diakenen hebben vaak moeite gehad om geld bij elkaar te krijgen om in de nood der armen te voorzien. Soms was de armoede vrij algemeen. 't Is ook voorgekomen dat er naast grote armoede grote rijkdom was. In de woningen der groten waren er zwelgpertijen en in het straatje er vlak achter leden de mensen honger, toestanden als waarvan we lezen in Jacobus 5. In januari 1673 merkten de diakenen van de kerk van Utrecht dat ze over het halve jaar dat voorbij was, van 1 juli tot 31 december 1672, voor armenzorg een tekort hadden van vijfduizend vijfhonderd vijftwintig guldens met nog wat groten en duiten. Naar de muntwaarde van vandaag mag men dat bedrag wel vertienvoudigen. Dat grote tekort zal wel in verband hebben gestaan met de oorlog van 1672 toen Utrecht door de Fransen werd bezet. De diakenen van de kerk van Utrecht zochten vele en zeer verschillende middelen om het tekort weg te werken. Ze hadden zorgen.

Men zegt nog al eens dat de kerk niets heeft gedaan om de armoede weg te nemen. Men moet over de kerk naar recht en billijkheid oordelen. Jacobus roept: „Welaan nu zij rijken, went en huilt”. Die rijken hebben niets gedaan om de armoede weg te nemen maar ik tel zulke rijken niet bij de kerk. zulke rijken horen bij de wereld. De wereld lijkt nu barmhartig met haar sociale voorzieningen en vooral door haar Algemene Bijstandswet 1963. Daar zit ook wel barmhartigheid in. De geest met betrekking tot de armen is anders geworden. Maar diep gaat deze barmhartigheid van de wereld toch niet. Wat de wereld nu voor de armen doet, doet ze met het geld dat door de sterke arm van de overheid is gehaald van wie het bezitten. De kerk zijn de gelovigen en daarvan kan altijd worden gezegd: „Niet vele machtigen, niet vele edelen”. In het begin van deze eeuw waren er mensen op leeftijd die in een lang leven van zuinigheid en vlijt een kapitaaltje bijeengegaaard hadden waarvan ze op hun oude dag konden leven. Dat waren de renteniers die als welgesteld bekend stonden, maar velen daarvan hadden een inkomen van acht, hooguit tien gulden in de week, en velen bleven daar beneden. Daar was niet veel van mee te delen. Wie niet arm was leefde toch aan de grens van de armoede, op een enkele uitzondering na. Waar moesten de diakenen het vandaan halen? Men had meer kunnen doen, zeker, en dit was vooral hard voor de armen dat men het hun kwalijk nam dat ze liever niet arm waren en liever hun eigen brood wilden eten en zich ervoor schaamden dat ze de hand moesten ophouden. Waar klaagden die mensen over als hun in de winter brood en turf werd thuis gebracht? De Schrift zegt immers: „Rijken en armen ontmoeten elkaar, de HERE heeft ze allen gemaakt”.

Er wordt vaak kleinerend gesproken over wat de kerk in het begin van deze eeuw en in de vorige eeuw voor haar armen heeft ge-

daan. Met een geliefkoosde uitdrukking zegt men ervan: „Teveel om te sterven, te weinig om ervan te leven”. Maar ik wil in herinnering brengen dat omstreeks 1840, een tijd van algemene armoede, de minister des konings die met de armenzorg was belast toch nog begerige ogen sloeg op wat de diakenen ter beschikking hadden voor de verzorging van de arme leden der gemeente. De minister wilde althans een deel daarvan hebben tot verlichting van de uitgaven van de overheid voor de armenzorg. De minister wist heel goed dat hij er geen recht op had maar toch stelde hij burgemeesters en provinciale

staten in het werk om eraan te komen. Hier en daar kregen de diakenen de deurwaarder aan de deur, door de burgemeester gezonden, om de diakenen te dwingen betalingen te doen waartoe ze niet verplicht waren. Sommige diakenen lieten zich overbluffen en betaalden, anderen weigerden en toen het verzet groeide durfde de minister niet door te tasten. Bij al de smaad uitgegoten over wat de kerk voor haar armen heeft gedaan, en over het werk van haar ambtsdragers, de diakenen, leek het me goed ook dit eens in herinnering te brengen.

K. Doornbos

Is kunst luxe?

(I)

Het directe en duidelijke antwoord hierop is: Neen nooit! Kunst is noodzaak, levensnoodzaak voor de cultuurmens. Kunst is levensvoorwaarde voor de bewuste mens. Kunst is noodzaak voor de religieuze mens.

De mens zonder kunst heeft een verminkt leven.

Niet arm, maar ziek is hij. En een gemeenschap zonder kunst gaat dood.

De vraag of kunst luxe is, is de laatste tijd weer herhaaldelijk gesteld in de christelijke pers, maar ook elders.

Minister Witteveen heeft op 10 febr. in de kamer de vraag gesteld of het wel verstandig is, dat de gemeente Rotterdam schilderijen koopt, terwijl de watervoorziening op de rechter Maasoever nog niet voltooid is.

Daarop vroeg de Ned. federatie van beroepsverenigingen van kunstenaars: Beschouwt de overheid het kopen van schilderijen als luxe, die een gemeente zich eerst bij een bepaald niveau van openbare voorzieningen kan veroorloven en die in een moeilijke periode moet worden afgeschaft?

Verder werd de vraag gesteld welk niveau van materiële voorzieningen moet zijn bereikt voordat de overheid kunst kan kopen of subsidiëren.

In het dagblad „Trouw” schreef Flex over dit onderwerp.

Ook hij zag kunst tot op zekere hoogte en in bepaalde omstandigheden als luxe.

Zolang je geen dak boven het hoofd hebt, denk je niet aan het kopen van kunstwerken.

In Gereformeerde (Hervormde) kringen is door de historie heen kunst vrijwel steeds als luxe beschouwd, soms zelfs als ijdelheid.

Het is dikwijls als verontschuldiging aangevoerd, dat er teveel andere belangrijker zaken waren, die voorgingen en die alle energie opeisten.

Er werd gewezen op de strijd van de reformatie, de strijd in de 19e eeuw, de noodzaak van een politieke organisatie, het stichten van een Vrije Universiteit, het in het leven roepen met uiterste krachtsinspanning van een heel complex van christelijke sociale organisaties (culturele wat minder) en nog vele andere zaken.

Hierdoor werd zoveel van de energie, de tijd en het geld van de Calvinist gevraagd, dat hij aan kunst heus niet toe kwam. Tenslotte was dat andere belangrijker.

Waarom is me nooit duidelijk geworden.

Is de wetenschap (vrije universiteit) werkelijk belangrijker en van zoveel meer betekenis als de kunst?

Heeft de ontwikkeling van de techniek steeds haar diensten bewezen voor het levensgeluk?

Is een A.R.P. in de volksvertegenwoordiging wezenlijk van meer betekenis voor de wereld dan de kunst?

Of we er voor onszelf en voor de mens meer voordelen van kunnen hebben, meer

resultaten kunnen verwachten, mag bij de beantwoording van deze vragen geen rol spelen.

Natuurlijk geef ik toe, dat we zonder wetenschap op allerlei gebied in gebreke zouden zijn gebleven, dat we zonder christelijke politiek ons volksleven ernstig zouden hebben verwaarloosd. We zouden in de schuld hebben gestaan voor God en de mensen.

Maar zonder actief christelijk kunstleven is er ook verschrikkelijk veel niet gebeurd, dat noodzakelijk was voor het volle rijke leven naar de Schrift.

Hier staan we in de schuld voor God en de mensen.

We hebben het prachtige gebied van de kunst grotendeels aan de wereld overgelaten en het is mede onze schuld, dat het nu zo moeilijk is om de hedendaagse kunst te brengen in het christelijk levensmilieu.

We hebben met het talent, dat God ons mensen gaf, niet gewoekerd. We hebben een deel van de „bloedsomloop” afgebonden zodat bepaalde levensdelen zijn doodgegaan of doodziek zijn geworden.

We staan voor God en de wereld in de schuld, omdat we de kunst niet hebben gezien als een door God gegeven levensfunctie.

Dat er hier en daar wel eens iets van kunstwaardering is te constateren geweest doet daar niets aan af.

Ook weet ik, dat er de laatste tijden een kentering is waar te nemen. Ook in onze kringen heeft men gelukkig steeds meer belangstelling voor de kunst en ziet men tot op zekere hoogte de waarde ervan.

Ook in de eredienst en in de kerkgebouwen worden steeds meer kunstwerken toegepast. Dit is winst, maar tragisch is het dan weer, dat men in een kerk muurschilderingen heeft laten maken door Karel Appel, die God loochent.

Ik zeg niet, dat die bepaalde schilderijen niet goed zijn, maar het tragische is, dat we in eigen kring de kunstenaars nauwelijks kunnen vinden.

Maar ondanks de kentering en ondanks de meerdere waardering voert toch in onze kringen nog steeds die mening de boventoon, dat kunst luxe is.

We willen de luxe wel als er geld is, maar luxe is het. Bij kerkbouw is in de regel het kunstwerk het laatste. Is er geen geld genoeg, is er niet voldoende geofferd, dan geen kunstwerk.

Voor kunstwerken, meent men, kunnen geen offers gevraagd worden. O nee?

Gelukkig zijn er in de wereld velen, die voor kunstwerken offers gebracht hebben. Aan hen hebben we veel te danken.

Maar als we vragen of wetenschap en christelijke organisatie belangrijker is dan kunst, als we stellen, dat er omstandigheden zijn waarin je geen kunstwerken kunt kopen en als we stellen, dat de watervoorziening belangrijker is dan het kopen van schilderijen dan stellen we het gehele probleem totaal verkeerd.

We kunnen niet vergelijken, we kunnen nooit zeggen dat het ene belangrijker is dan het andere.

We kunnen niet zeggen, dat een gezond lichaam meer waard is dan een gezonde rijke geest. We kunnen niet zeggen, dat water en brood meer waard is dan schilderijen.

We kunnen niet zeggen, dat het geloofleven moet worden gesteld vóór het kunstleven en we kunnen niet zeggen dat belijden gaat vóór het beoefenen van kunst, **omdat dit dilemma zo niet bestaat.**

Tallose malen heb ik in onze gereformeerde kring ook door dominees horen zeggen: als het maar uit het hart komt, dan is het niet belangrijk of het schoon is (over onze erediens) maar deze tegenstelling mag en kan niet bestaan.

Het aanvaarden van de kunst als **levensvoorwaarde** is niet een kiezen van de kunst vóór de Waarheid.

Nog eens, zo stellen we het gehele probleem totaal verkeerd. Of liever, zo'n **probleem** bestaat er niet.

We mogen niet het ene kiezen vóór het andere, want **niets** mogen we loslaten en **alles** wat God ons geeft moeten we kiezen, ook de kunst en de schoonheid.

We hebben er ook de tijd voor!

Ook in de geschiedenis van de kerk hebben we er altijd de tijd voor gehad om als kerkmensen de kunst te aanvaarden, te beoefenen en te stimuleren.

Als God ons zijn onuitputtelijk rijke schepping geeft met zijn oneindig gevarieerde mogelijkheden, als God zijn Geest schenkt aan de mensen om kunstwerken te maken, dan mogen we eenvoudig niet zeggen daar hebben we nu geen tijd voor.

Als God ons iets geeft dan draagt Hij ons iets op en daar moeten we tijd voor maken. Zo niet, dan blijven we in gebreke en dan staan we in de schuld bij Hem „die maait waar hij niet gezaaid heeft” en bij de Zijnen, Hierbij verlies ik niet uit het oog, dat God de Zijnen verschillende gaven geeft, waardoor ieder zijn taak krijgt.

Niet ieder beoefent de christelijke Wetenschap, maar wel zal ieder op zijn eigen wijze en door zijn gaven de christelijke Wetenschap dragen. Zo ook is het met de kunst. Kunst is geen luxe.

De foute (in)stelling is vooral ontstaan omdat we de kunst niet juist hebben gezien.

We menen, dat de kunstenaar iemand is, die „mooie” dingen maakt en die mooie dingen hebben we niet strikt nodig. Het zijn vaak „overbodige” dingen.

Het is denkbaar, dat een kunstwerk niet noodzakelijk, niet onontbeerlijk is voor mijnheer X, maar voor onze christelijke samenleving is kunst „broodnodig”.

Een cultureel gemeenschapsleven is zonder kunst onbestaanbaar, ondenkbaar.

Dat er „cultuur”-mensen zijn, die er geen behoefte aan hebben (afstomping?), dat er mensen zijn, die er geen geld voor over hebben voor ze eerst bontjassen en auto's hebben, doet daar niets aan toe of af.

De kunst (en ik bedoel nu niet de schoonheid) is een integrerend deel van het cultuurleven en behoort wezenlijk tot de schepping en de **schepingsopdracht** aan de mens.

God heeft in zijn opdracht „in den beginne” de mens een cultuurtaak gegeven. Het is Zijn eis dat we cultuurmensen zijn en in de gehele beschavingsontwikkeling heeft de kunst haar eigen plaats als integrerend deel ervan.

De kunst houdt zich bezig met het zinnelijk waarneembare, het zichtbare en hoorbare. Het is het oog en het oor waarmee we Gods schepping zien en horen en doorzien en de hand waarmee we zintuiglijk waarneembaar weergeven wat wij hebben gezien en doorzien. De kunstenaar ziet maar niet een uiterlijke vorm. Hij ziet en doorziet de dingen van het leven en geeft dit weer in een eigen zintuiglijk waarneembare vorm.

De kunstenaar is in de eerste plaats ziener, profeet, die, vervuld van Gods Geest (of de geest uit de afgrond) het „talent" ontvangt deze dingen zo te doorzien en zo schoon te maken.

Er is geen kunstenaar, ook geen abstracte of non-figuratieve kunstenaar, die niet alles wat hij maakt „gezien" heeft in de schepping.

Dit geldt ook voor dichters en schrijvers.
Het is alles gezien of gehoord.

Aan het begin was het Woord.

Het Woord was bij God.

Het Woord was God.

Aan het begin was het Woord bij God.

Alles is er door ontstaan;

buiten het Woord om is niets ontstaan

van wat ooit ontstond.

In het Woord was leven

en het leven was het licht van de mensen.

Het licht schijnt in de duisternis

en de duisternis heeft het niet begrepen.

Het Woord deed alles ontstaan en heeft ons ook de mogelijkheid gegeven het geschapene waar te nemen.

Ik zeg niet, dat God de grootste kunstenaar is, want wat Hij doet is principieel anders, dan wat wij doen.

God maakt de dingen, die niet zijn. De kunstenaar ziet en doorziet de dingen van het leven, van de schepping.

Adam hoorde het Woord en gaf antwoord.

(Wordt vervolgd)

P. van Loo

Korea

Vierde verantwoording

De stille zaterdag op de girokantoren betekent voor de rekeninghouders een stille maandag. Maar op dinsdag herstelde zich de beurs. Twee overschrijvingen: f 20,- van 2373 M.L.M. e.i. en f 10,- van 288417 L.B. Totaal thans f 2.760,25. Dezelfde post bracht een brief van prof. dr. Kun Sam Lee, waarvan ik in vertaling het volgende doorgeef:

„Ik dank u voor uw vriendelijke brief van 16 april. Uw actie voor de studenten van ons seminarie verdient grote bewondering. Ja, we zijn zeer dankbaar dat ds. Chah nu studeert aan de Theol. Hogeschool te Kampen, geholpen door de kerk van Spakenburg. Het comité Actie-Korea heeft ons voorzien van boeken voor de boekerij van ons seminarie.

Uw bijzondere actie voor de behoeftige studenten en zo ook voor het seminarie geven een hulp die zeer op tijd komt. Ik zend een brief aan de kerkeraad van x om die gemeente te danken voor hun royale hulp.

In ons seminarie zijn iets meer dan 180 studenten: 83 op het eigenlijke seminarie en 100 studenten in de vooropleiding. De meesten van hen zijn zéér arm en daarom zijn ze niet in staat in hun eigen onderhoud te voorzien.....

Daarom ontvangt ons seminarie ook niet veel schoolgelden van hen. Daarom is ook de school zeer arm en kan ze ook soms de salarissen aan de professoren niet uitbetalen. Maar dezen zijn gewillig om de school om Gods wil te dienen omdat zij dienaren opleidt voor het Woord van God.

We zijn zeer dankbaar aan de vele gevers. Moge de HEERE U en Uw dienst zegenen.
w.g. Kun Sam Lee.

Hiermee heb ik de dank van onze broeder overgebracht.

Woensdagmorgen kwam er weer schot in. Op 19 mei. Vijf stuks. Van 1006071 H.N. f 10,-; van J. H. 1015454 f 10,-; f 5,- 864193 R.B. geb. S.; van mej. N.N. 651904 f 5,- en een storting van f 25,- van S.C.S.-v.d.B. te S. Samen f 55,-. Totaal f 2.815,25.

Donderdag was ook weer goed! P.K. 225876 zond f 10,-; P.B. te M. stortte f 10,-; van 932998 f 10,- G.J.t.W.; A.A.J.v.d.L. 980846 f 10,-, en J.E. 817751 f 18,-. Samen f 50,-. Totaal f 2.865,25.

De vrijdag bracht van 904923 G.v.d.W. f 20,-; f 10,- van 849517 dr. H.V. f 10,-; Mej. A.K. 13045

f 2,50; f 15,- van 72354 J.v.B.; f 50,- van C.v.D. 134736; f 15,- van C.L.v.d.G. 590258; van 612302 J.S. f 5,-; mej. W.v.E. 660216 f 10,-; en een storting van F.E.H. te L. f 10,-. Samen f 137,50. Totaal f 3.002,75. De drie mille gepasseerd!

De zaterdagmorgen bracht een prachtige afsluiting: f 45,-. Aldus: via Gemeentegiro A'dam G. 8341 J.G. f 25,-; f 10,- van 500229 Jac.v.d.B. en f 10,- door storting van S.v.W. te R.

Daarmee kwam ons totaal op f 3.047,75.

Om tegenover prof. Kun Sam Lee en ook overigens elke schijn van concurrentie met het werk van het Actie-comité Korea te vermijden besloten prof. Veenhof en ik ons geld via dit comité naar Pusan te doen zenden. Nadat f 1155,- rechtstreeks naar Korea was getransporteerd heb ik f 845,- en f 735,25 gezonden aan het comité, natuurlijk onder de uitdrukkelijke bepaling dat deze gelden uitsluitend aan de voedselvoorziening der studenten ten goede zullen komen. En van een en ander heb ik prof. Lee op de hoogte gebracht.

We gaan door!

Giro 903391 t.n.v. ds. G. Visee, Vloeddijk 113, Kampen.

Op de biljetten: KOREA.

Hartelijk dank!

G. Visee

INGEZONDEN

OPEN BRIEF

aan allen, die waarheid en recht liefhebben en de vrede in onze kerken willen dienen.

L.S.,

U zult mij moeten rangschikken onder de kleine zielen. Niet dat ik het erg vind om tot zulke zielen te worden gerekend, want per slot van rekening ben ik geen scribent, dus zeker geen scribent van naam, doch alleen maar een gemeen lidmaat van de Kerk te Pernis.

Ik ben afkerig van alle soorten dictatuur, hoewel ik van mening ben, dat prof. Kamphuis, en hij niet alleen, de hand licht met de K.O. (vooral dan met art. 79).

Ik fluister niet over die handlichting, maar spreek er luid over, hetgeen in Rotterdam en omgeving en elders in ons vaderland meer geschiedt. Gelukkig!

Een vreemde inleiding? Misschien, maar dat vindt dan zijn oorzaak in hetgeen prof. Kamphuis in de rubriek „Kerkelijk leven" in „Antwoord van prof. H. N. Ridderbos" schrijft n.a.v. die genoemde handlichting n.l.: „Laat ik daar nu alleen dit, zo duidelijk en zo kort mogelijk, van zeggen: we zijn niet van plan ook maar een fractie van een moment onder de indruk hiervan te komen; het is een christenmens nooit geraden ook maar één stap opzij te gaan voor dictatuur der kleine zielen." (Zie „De Reformatie" d.d. 27-2-1965.)

Mede namens wie spreekt prof. Kamphuis hier? Ik neem aan, dat het „we" niet als koninklijk meervoud is bedoeld, want de zinsnede is verre van koninklijk. Maar wie zijn die „we" dan? Van wie heeft prof. Kamphuis machtiging ontvangen om aldus, mede namens die onbekenden, te spreken? Soms van Ds. J. R. Wiskerke? Deze licht immers net zo makkelijk de hand met art. 79 als prof. Kamphuis? U kunt dit nalezen in „De Reformatie", waarin onlangs het rapport over het tweede deel van de zaak van de schorsing van Ds. van der Ziel, met begeleidend applaus van prof. Kamphuis, werd opgenomen. Voorts in zijn artikelen „odner de streep" in „De Reformatie", betreffende de beantwoording van enkele vragen m.b.t. de hantering van art. 79 K.O. Dezulke geschreven, omdat Ds. Wiskerke behoefte gevoelde zijn bovenvermelde kanttekeningen nog een weinig voort te zetten. Maar deze kanttekeningen zijn evenveel slagen „onder de gordel" van onze K.O., waardoor deze op een publieke wijze „k.o." dreigt te gaan en een rechte en schriftuurlijke functionering niet meer mogelijk zal blijken.

Wanneer ik als gewoon lidmaat dit alles lees en bemerk, dat zelfs ter „Synode" deze hantering werd gelegaliseerd, vraag ik mij verschillende dingen met een verontrust gemoed af. En wel deze.

Slapen dan bijna alle wachters op Sions muren, zijn ze bang te moede geworden of onder een soort hypnose gebracht?

Slapen dan ook de wachters op de muren van onze Theologische Hogeschool te Kampen, zijn ook zij bang te moede geworden of onder hypnose gebracht?

Dat wij dan mogen ontwaken en de wapenrusting aantrekken om zich in te zetten tegen een onschriftuurlijke hantering van de K.O.!

Want het voorgaand oordeel in art. 79 is géén rechterlijke uitspraak, géén vonnis en géén veto, wanneer het niet overeenstemt met het oordeel van de eerste kerkeraad.

Indien het wél zo wordt gesteld is het natuurlijk de kortste weg naar art. 31 K.O., want, zo iemand zich beklagt door de uitspraak der

mindere vergadering verongelijkt te zijn, dezelve zal zich op een meerdere kerkelijke vergadering beroepen mogen.

Maar juist omdat geen kerk over andere kerken enige heerschappij zal voeren (zie art. 85 K.O.) is oordeel — rechterlijke uitspraak — vonnis ten enenmale uitgesloten en wil „oordeel" niets anders zijn dan „mening". Leest U maar na in onze K.O. Het woord „oordeel" of het werkwoord „oordelen" wordt diverse malen gebruikt (zie art. 3, 8, 12, 17, 22, 41 en 62), doch geen zinnig mens zal hiervoor in de plaats „vonnissen" of „vonnissen" kunnen lezen. Zo ook niet in art. 79.

Hoe het dan verder moet, indien de oordelen van de eerste en de tweede kerkeraad niet met elkaar overeenstemmen? Wel, zonder enig kerkrechtelijk bezwaar, de zaken nog eens doorpraten. Leidt dit ook nog niet tot overeenstemming van beider oordeel, dan kan de eerste kerkeraad naar art. 41 de praeses der classe kenbaar maken, dat hulp der classe is gewenst in dat bepaalde geval. En dan doorlezend naar art. 44 zien we, dat de classe ten minste twee visitatoren aangewezen, die zoveel hun mogelijk is met raad en daad alles tot vrede, opbouw en het meeste profijt der kerken mogen helpen dirigeren.

Wilt U het nog mooier aangewezen vinden hoe we elkaar in dienende liefde hebben terzijde te staan?

Ja, na al die liefde-diensten kan het toch nog gebeuren, dat de mening van beide kerkeraden niet overeenstemt.

Dan is inderdaad de kous af. Niet omdat er dan een „pauze" stopbord" zou staan op de open wegen van het Gereformeerde kerkverband, maar doodeenvoudig, omdat we dat als kerken met elkaar hebben afgesproken en anders niet. En aan deze afspraak heeft de eerste kerkeraad zich dan maar te houden.

Laten we dus uit ons midden haastig wegdoen het schema „voorgaand oordeel — rechterlijke uitspraak — vonnis/eventueel veto" met als onzalige consequentie: appél naar art. 31 K.O.

Wij hebben gezien en beleven thans de resultaten van deze onkerkrechtelijke visie, die ter „Synode" is gelegaliseerd.

Een schorsingsweg in de zaak Ds. van der Ziel — in strijd met de K.O.

Een schorsingsweg in de zaak Ds. Oosterhoff — in strijd met de K.O.

Professorale adviezen tot doleantie binnen het kerkverband (Beverwijk) — in strijd met de K.O.

Gruwelijk onrecht in de beoordeling van de leer van Ds. Oosterhoff.

Het als rechters optreden ter „Synode" van leden, die reeds lang partij hadden gekozen in de kwestie „Beverwijk".

Het laatste deel van de vorige zin geldt ook drie der adviseurs.

Leugen en onrecht is de Here een gruwel. Laten wij daarom met elkaar, dus ook met prof. Kamphuis en Ds. Wiskerke en vele anderen, de vrede in onze kerken dienen door waarheid en recht, en Hem bidden Zijn volk te gedenken en te redden uit de nood.

Uw broeder in Christus,

J. van de Wetering.

KERKNIEUWS

Beroepen te Grand-Rapids (U.S.A.): A. B. Roukema te London - Bedford (Canada); te Zaandam: H. W. Ophoff te Houwerzijl.

Aangenomen naar Nijverdal: H. de Vries te Veendam.

Noord-Brabant/Limburg vraagt uitstel van P.S.

Te 's-Hertogenbosch is woensdag een classis Noord-Brabant/Limburg geconstitueerd zonder de kerken van Breda en Rijsbergen. De constituering geschiedde in overeenstemming met het besluit van de classis van 28 november 1964. Er waren wel afgevaardigden uit Breda en Rijsbergen aanwezig, doch deze legden geen credentiebrieven over, aangezien zij niet bereid waren de door de classis van 28 november gevraagde belofte te geven. De credentiebrieven van de broeders Den Hooglander en Vonkeman uit Breda, die deze stipulatie wel bevatte, werd niet aangevaard in afwachting van een beslissing door de classis over de door hen ingezonden stukken.

Om aan de classis advies uit te brengen over deze stukken, werd een commissie benoemd, bestaande uit de predikanten Van den Brink, Heemskerk en Van Til en de ouderlingen Elshout van Waardhuizen en Wigboldus van Almerkerk/Werkendam. Voor de behandeling van deze aangelegenheid komt de classis op 7 juli opnieuw bijeen.

In verband hiermee besloot de classis zich te wenden tot het moderamen van de vorige parti-

culiere synode van het Zuiden, om in overleg met de toen aangewezen roepende kerk (Breda) te komen tot uitstel van de e.k. particuliere synode, die is bijeengeroepen tegen 9 juni a.s. De classis heeft geen afgevaardigden aangewezen.

Het schorsingsvonnis van Ds. de Haan.

Op verzoek van de kerkeraad van Canadian Reformed Church te Winnipeg (Man.) laten we in aansluiting op eerdere berichten nog de officiële tekst volgen van het besluit tot schorsing van ds. C. de Haan, dit luidt als volgt:

„De kerkeraad van de Canadian Reformed Church te Winnipeg heeft besloten het besluit der classis, dat de predikanten op een classis de drie formulieren van enigheid zullen ondertekenen, overeenkomstig het door de november classis 1952 bedoelde en door de maart classis 1963 uitdrukkelijk vastgestelde formulier, te ratificeren.

Hij heeft ds. de Haan verzocht open en hartelijk uit te spreken, dat hij zich bereid verklaart, ten overstaan van de kerkeraad en daarin ten overstaan van de gemeente en de zusterkerken, het formulier, toegevoegd in Art. 53 K.O. en door de maartclassis 1963 vertaald en vastgesteld, te ondertekenen.

Ds. de Haan heeft hierop verklaard, de door de kerkeraad gevraagde bereidverklaring niet te kunnen geven, terwille van God en Zijn Christus en ter wille van het evangelie en ter wille van de belijdenis der kerk en de enigheid des geloofs.

Aan ds. de Haan is door de kerkeraad verzocht zich nader te verklaren, wat door hem geweigerd werd.

De kerkeraad constateert, dat ds. de Haan zegt de door de kerkeraad gevraagde bereidverklaring niet te kunnen geven, n.l. niet te kunnen tekenen het ondertekeningsformulier naar art. 53 K.O. door de kerkeraad hem voorgelegd.

De kerkeraad besluit:

a. gezien haar verantwoordelijkheid als opzieners van de kerk van Christus te Winnipeg, dat ds. de Haan onder deze omstandigheden zijn dienst in het midden der gemeente niet verder kan en mag verrichten;

b. op grond van het bovengenoemde en na gehoord te hebben het oordeel van de kerkeraad te Carmen, ds. de Haan naar art. 53 K.O. te schorsen in zijn ambt als dienaar des Woords, tot ter tijd toe dat hij zich geheel verklaard zal hebben.”

Elimkerk te Rotterdam-Zuid in gebruik genomen.

Op 20 mei j.l. nam de gemeente van Rotterdam-Zuid haar nieuwe kerkgebouw, de Elimkerk, in gebruik. De pastor loci Ds. R. Koolstra sprak woorden van dank tot de leden van de commissie van beheer en de bouwcommissie, m.n. de heren J. J. Groenendijk, A. Haas en P. Hamelink, tot de architect, de heer H. Sutherland en de aannemers De Jong en Kleyberg. Ook de architect zelf voerde het woord, terwijl de heer Haas o.a. attendeerde op het doopvont, dat als pottenbakkerswerk uit klei vervaardigd is. Diverse geschenken werden aangeboden. Het geref. jeugdtkoor Rotterdam-Zuid o.l.v. G. Steinman verleende zijn medewerking. Naast Ds. N. Bruin van Rotterdam-Charlois, want ook een afgevaardigde van de Chr. Geref. Kerk, wenste de gemeente geluk met haar nieuwe kerk. Het kerkgebouw is gelegen aan het Bollenland en bevat 276 zitplaatsen, welk aantal nog belangrijk kan worden uitgebreid.

Nieuw orgel te Assen.

Zaterdagavond 30 mei j.l. werd te Assen het nieuwe orgel van de Bethelkerk in gebruik genomen. Het orgel is gebouwd door E. R. Ottes te Roden (Dr.) naar het mechanische sleepladenstelsel. Het omvat één manueel en een vrij pedaal.

Provinciale Utrechtse Ouderlingen conferentie.

Deze wordt gehouden D.V. zaterdag 12 juni 1965 te Breukelen in de Gereformeerde Kerk, Dillenburgstraat.

Spreker is Ds. O. J. Douma te Overschie met het onderwerp „Kerk en Secte”.

De vergadering vangt om 14 uur aan.

Breukelen is te bereiken vanuit Utrecht met buslijn 24 (vertrek Stationsdwarstraat tegenover het Centraal Station), deze stopt bij de kerk, of met buslijn 20 richting Amsterdam (vertrek Stationsdwarstraat tegenover het Centraal Station, uitstappen te Breukelen centrum dorp).

Kand. H. G. Geertsema.

De heer H. G. Geertsema, cand. theol., is praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard. In verband met voortgezette studie kan hij nog geen beroep in overweging nemen. Wel zal hij gaarne 's zondags de kerken dienen. Zijn adres is Overtoom 312-I, Amsterdam-Zuid.

Ameland. Vanaf 6 juni zullen kerkdiensten gehouden worden in de Doopsgezinde Kerk te Hollum. Voor de aanvangstijden zie men de aanplakborden in het dorp.

Terschelling. Door de stichting Geref. Vaccantie-centrum Terschelling zijn voor de maanden juni, juli en augustus middagdiensten belegd in de Geref. Kerk te Midsland. Aanvang: 3 uur.

Alphen aan den Rijn. Vanaf 6 juni hoopt de gemeente alhier te vergaderen in het lokaal van de speeltuinenvereniging „Bloemhof”, ingang Rozenstraat tussen 31 en 33. Met ingang van 4 juli vangen de diensten aan om 9.30 en 15.30 uur.

Heerde. In het jaarboekje 1965 is het huisnummer van de scriba niet juist opgenomen. Het adres luidt: Dellenparkweg 4, Epe.

ADRESSEN

Het Gironummer van Ds. B. Telder, Bilthoven, is gewijzigd. Dit is nu 449450. (Een giro kwam terug daar het nummer foutief was (1084070 FOUT)).

NAAR EEN EIGEN TEHUIS

Opschieten!

Broeder Rosenbrand was aanwezig op de Provinciale Diaconale Conferentie van Zuid-Holland, welke op 19 mei te Gouda werd gehouden. Tijdens de middagpauze werd hem gevraagd: Hoe staat het met de bouw van het kindertehuis? Hieraan werd onmiddellijk toegevoegd: **U moet opschieten**, want men wordt ongeduldig.

Nu zal dat U wel niet persoonlijk zijn bedoeld, doch het bestuur. Nu, wees gerust, want datzelfde bestuur wil ook opschieten en misschien nog harder lopen dan U bedoelt. Daarom is het zo triest om te moeten zeggen, dat het bestuur niet kan opschieten. Het is voor deze haast afhankelijk van anderen, die namelijk de rem hanteren en deze nog niet willen loslaten. Die „anderen” zijn de instanties.

Zoals reeds eerder in deze rubriek werd opgemerkt, heeft het bestuur in januari gesproken met de Minister van Justitie. Tijdens deze bespreking heeft de Minister wens geuit, waarmede rekening moet worden gehouden. Deze waren zeer ingrijpend, zodat de bouwcommissie, in samenwerking met de architect, weer hard aan het werk moesten. En ze hebben hard gewerkt. In één week werd zelfs tweemaal vergaderd. Het nieuwe plan zal nu spoedig ter goedkeuring worden voorgelegd aan de gemeente Ede, de Rijksgebouwendienst en de desbetreffende afdeling van de Directie Kinderbescherming. Daarna mag worden verwacht, dat de vereiste urgentieverklaring, af te geven door de Minister van Justitie, niet lang meer op zich zal laten wachten. Eerst nadat deze is verkregen kan door de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een bouwvergunning worden verstrekt.

Misschien zijn er nu, die zeggen: had het dan meteen goed gedaan. Het antwoord daarop is: wij hadden het goed gedaan, doch de instanties hadden het plan zodanig gewijzigd, dat deze het tenslotte toch weer moesten afwijzen. De situatie is nu zo, dat het eigen plan weer van onder de tafel is gehaald en dat daarin het standpunt van de Minister nu is verwerkt.

Voor wie het nog niet mocht weten, herhalen wij nog eens: **zonder bouwvergunning mag er niet worden gebouwd.**

Opschieten.

Het bestuur wil niets liever dan dat.

Maar eerst moet de rem eraf.

En dan... opschieten.

Er is haast.

Grote haast.

Want er is nood.

Wij worden met U ongeduldig.

Verantwoording.

Van Rika Berghuis ontvingen wij weer 150 stuivers en een rijksdaalder f 10,—; gift ter gelegenheid van 25-jarig huwelijk f 25,—; coll. huwelijksfeest Hoogeveen f 38,—; gift huwelijksfeest f 5,— en f 20,—; bruidspaar te Vlaardingen, met dank voor Uw felicitatie f 5,—; geboorte Albert f 5,—; gift i.v.m. geboorte kind f 10,—; geboorte Adrianus Gerardus f 10,—; bijeengebracht door leerlingen van de Geref. School te Utrecht f 50,—; Gift van de Jeugdver. „Zijt Getrouw” te Veendam f 21,—; via diakenen van Groningen-Noord, coll. jaarvergadering van de M.V. en K.V. Oranjewijk f 17,85; M.V. „Prof. B. Holwerda”, Enschede f 36,—; Weer wat voor „het huis” f 10,—; Gebak gemeentevergadering Amstelveen f 27,07; Veel succes f 5,—; uit dankbaarheid f 25,— en f 10,—; nog een antwoord '65 f 10,—; nieuwe bouwsteen voor het tehuis f 5,—; inplaats van de huis aan huiscoll. die vorige week neutraal gehouden werd f 10,—.

Gegeven door mevr. R-B te Groningen op haar 83e verjaardag. Ze wenste geen cadeau maar had een busje op tafel staan v. d. kinderbescherming of het tehuis, f 81,17. Een voorbeeld, dat navolging verdient.

Verder ontvingen wij nog de volgende giften:

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:
J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Abonnementprijs
f 12,— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

4 van f 2,50; 1 van f 4,—; 10 van f 5,—; 1 van f 6,—; 17 van f 10,—; 2 van f 15,—; 9 van f 25,—; 3 van f 50,— en 1 van f 100,—.

Alle gevers en geefsters, jong en oud, hartelijk dank.

Over de afgelopen maand

ontvingen wij van de kerken f 2.967,26
van particulieren f 1.041,17

Giften en collecten, onder vermelding „Voor het tehuis” ontvangen wij gaarne op postrekening nr. 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

OPROEP en VERZOEK (II) (betr. Kerkbouw en Kerkbouwfinanciering)

Uit reacties op mijn „Oproep en Verzoek”, geplaatst in het Gezinsblad van 15 mei j.l., is mij gebleken dat er van verschillende kanten belangstelling bestaat voor gemeenschappelijk overleg en coördinatie van krachten en plannen inzake de vragen die zich voordoen bij Kerkbouw en Kerkbouwfinanciering.

Na een gesprek met twee broeders sympathisanten in dezen, is het volgende uit de bus gekomen:

Op zaterdag 12 juni a.s. zal er D.V. een vergadering worden gehouden in Amersfoort om met elkaar te spreken over de zaken rond kerkbouw en kerkbouwfinanciering.

Dit zal kunnen aan de hand van een inleiding over deze materie, te houden door br. H. Norder, assurantie-makelaar te Emmen.

Aanvang: half elf 'smorgens.

In verband met deze „geplande” vergadering nog een paar vragen:

1. Willen degenen die deze vergadering denken te bezoeken dat aan mij meedelen? Zulks in verband met de te kiezen vergaderruimte in Amersfoort. Liefst per omgaande!
2. Willen de KERKEN die staan voor de noodzaak van kerkbouw en de financiering ervan dit vóór 12 juni a.s. aan mij bekend maken, liefst ook met de opgave van de te verwachten kosten. Dan is het misschien mogelijk om een ruwe schets te krijgen van wat er LANDELIJK in de eerste paar jaar zeker aan financiën nodig zal zijn. En dit te weten, kan van belang zijn voor de landelijk op te zetten financieringscampagne. Mag ik iets van U horen?

Met br. gr.,
A. Veeffkind, v.d.m.,
Desdemonastraat 12,
Hoogvliet. (Tel. 010-16.17.41)

DRINGEND

Mijn vrouw kan het ziekenhuis verlaten en onze kinderen kunnen weer thuis komen zodra wij over

HUISHOUDELIJKE HULP

beschikken. Wie helpt voor vermoedelijk 3 à 4 maanden? Werkster aanwezig, evenals modern huish. comfort. Strandbezoek mogelijk.

Spoedige opgave aan Mr. G. Feenstra, Larikslaan 11, Katwijk. Tel. 01718-4333 (overdag 5741).